

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 36 Volume: 8 Issue: 36

Şubat 2015 February 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

YAYGIN DİN EĞİTİMİ BAĞLAMINDA DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI'NIN SÜRELİ
YAYIN HİZMETLERİ
SERVICES OF PERIODICAL PUBLICATION OF THE PRESIDENCY OF RELIGIOUS
AFFAIRS IN THE CONTEXT OF INFORMAL RELIGIOUS EDUCATION

Mustafa BAYAR*

Öz

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana Diyanet İşleri Başkanlığı'nın diğer görevlerinin yanında halkı din konusunda aydınlatmak gibi yaygın din eğitimi görevi de bulunmaktadır. Diyanet'in yaygın din eğitimi çerçevesinde yürüttüğü faaliyetlerden biri de, 1960'lı yıllarda başladığı süreli yayın hizmetleridir. Başkanlık, Diyanet Çocuk Dergisi, Diyanet Aylık Dergi, Diyanet İlmî Dergi isimleriyle değişik okuyucu kitlesine hitap eden üç süreli yayın neşretmektedir.

Bu çalışmayla, Diyanet'in yaygın din eğitimi çerçevesinde yürüttüğü süreli yayınların tarihi süreci hakkında bilgi vermek ve içerik açısından kısaca değerlendirmek amaçlanmıştır. Diyanetin süreli yayınlarıyla ilgili sınırlı sayıda çalışmaların yapıldığını söylemek mümkündür. Dolayısıyla araştırmamızın kısmen bu boşluğu dolduracak olması önemini ortaya koymaktadır. Araştırmada doküman inceleme ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Diyanet İşleri Başkanlığı, Diyanet Çocuk Dergisi, Diyanet İlmî Dergi, Diyanet Aylık Dergi, Süreli Yayın, Yaygın Din Eğitimi.

Abstract

Since the establishment of the Turkish Republic, in addition to other tasks of the Presidency of religious affairs it has also a informal religious education mission like illuminating people about religion as well. One of the activities carried out by Presidency of Religious Affairs as part of informal religious education is the services of periodical publication that began in the 1960's years. The Presidency publishes three periodical publications that appealing to different audience with the names of Child Magazine of Religious, Monthly Magazine of Religious and Journal of Religious Scientific.

The aim of this research is to give information about the historical process of periodical publication of Presidency of Religious Affairs that carried out as part of the informal religious education and to briefly evaluate in terms of content. It is possible to say that the limited number studies were done related Periodical Publication of Religious. In the research was used technique of content analysis and document review.

Keywords: Presidency of Religious Affairs, Child Magazine of Religious, Journal of Religious Scientific, Monthly Magazine of Religious, Periodical Publication, Informal Religious Education.

1. Giriş

Diyanet İşleri Başkanlığı, İslam Din'i'nin inanç, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek üzere 3 Mart 1923 yılında kurulmuştur (Yücel, 1994: 455-463; Kayadibi, 2001: 37-38). Dolayısıyla Diyanet İşleri Başkanlığı'nın "din konusunda toplumu aydınlatmak" gibi önemli bir eğitici görevi bulunmaktadır. Başkanlığın bu görevi "yaygın din eğitimi" kavramı içerisinde değerlendirilmektedir (Bulut, 1999: 113-128).

Yaygın din eğitimi, "örgün eğitim kurumlarında verilen din eğitimi ve öğretiminin dışında, halkı din konusunda aydınlatmak, onları batıl inanç ve hurafelerden arındırmak, dinin kardeşlik, hoşgörü, özveri gibi ilkelerini bireylere kazandırmak ve ibadetlerin usulüne uygun

* Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ö retmeni, bayar28@myynet.com

olarak yerine getirilmesine yardımcı olmak üzere yapılan etkinliklerin tümü” olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2003: 128; Koç, 2001: 149).

Diyanet'in yaygın din eğitimi çerçevesinde yürüttüğü faaliyetlerden biri de, yayın hizmetleridir. Nitekim Diyanet İşleri Başkanlığı kuruluş yılından itibaren yayın hizmetlerine itina ile eğilmiştir. Günümüzde de Başkanlığın hizmetleri arasında yayın faaliyetlerinin çok önemli bir yeri vardır. Diyanetin yayınları; İlmî ve kaynak eserler, halka yönelik hazırlanmış ilmihal kitapları, çocuklar için hazırlanmış dini ve ahlaki içerikli kitaplar, süreli yayınlar ile sesli ve görüntülü yayınlardan oluşmaktadır.

Süreli yayıncılık alanı, uzun soluklu ve yorucu bir alan olmasının yanında, basılmış kitaplara göre etki alanı daha geniştir ve süreklilik arz eden bir yayın organı olma özelliğine sahiptir. Süreli yayınların toplumu din konusunda aydınlatmadaki fonksiyonunu göz önünde bulunduran Diyanet İşleri Başkanlığı, 1960'lı yıllardan itibaren süreli yayın faaliyetlerine de başlamış, gelişen teknolojik sürece paralel olarak yayın hizmetlerindeki kaliteyi artırarak günümüze kadar devam ettirmiştir.

Başkanlığın, bu araştırmanın da konusu olan Diyanet Çocuk Dergisi, Diyanet Aylık Dergi ve Diyanet İlmî Dergi isimleriyle değişik okuyucu kitlesine hitap eden üç süreli yayını bulunmaktadır.

Başkanlık Diyanet Çocuk Dergisi ile çocuklara yönelik faaliyetlerini sürdürmekte, Diyanet Aylık Dergi ile başta personel olmak üzere yetişkinlere yönelik yayın yapmaktadır. Diyanet İlmî Dergi ile de bir taraftan dini konularda araştırma yapan akademisyenlere, çalışmalarını değerlendirebilme imkânı verirken, diğer taraftan da burada yayınlanan makalelerle ilim ve kültür çevrelerine faydalı olmaya çalışmaktadır.

Diyanet'in yaygın din eğitimi çerçevesinde yürüttüğü süreli yayınların tarihi süreci hakkında bilgi vermek ve içerik açısından kısaca değerlendirmek bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Diyanetin süreli yayınlarıyla ilgili sınırlı sayıda çalışmaların yapıldığını söylemek mümkündür. Dolayısıyla araştırmamızın kısmen bu boşluğu dolduracak olması önemini ortaya koymaktadır. Araştırmada doküman inceleme ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

2. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Süreli Yayınları

2.1. Diyanet İlmî Dergi

Diyanet İlmî Dergi, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayın faaliyetlerine başlangıç tarihi itibarıyla en eski süreli yayın olma özelliğini taşımaktadır. “Diyanet Dergisi” adıyla yayın faaliyetine başlayan bu dergi, 53 yıl boyunca istikrarlı bir şekilde yayın hayatını sürdürmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı süreli yayın faaliyeti için 1950'li yıllarda arayış içerisine girmiştir. İlk defa 1956 yılı Nisan ayında “Diyanet İşleri Reisliği Mecmuası Ramazan Nüshası” adıyla bir dergi yayınlamış, ancak bu derginin yayınlanması devam ettirilmemiştir (Bulut, 1998: V; Koç, 2005: 115). Yayımlanan nüsha, ağırlıklı olarak oruç ve ramazan ayıyla ilgili makaleleri ihtiva etmekte ve 64 sayfadan oluşmaktadır.

1960 ve 1961 yıllarında yıllık olarak sadece birer dergi yayınlanmıştır. 1960 Yıllığı'nda yayınlanan makalelerin konusu oruçla ilgili olduğu görülmektedir. “1961 Yıllığı”, bir önceki yıllığa göre daha kapsamlı olup, vaaz örneklerine ve Diyanetle ilgili haberlere de yer verilmiştir.

Diyanet İlmî Dergi bugünkü anlamda yayın serüvenine Haziran 1962 yılında Diyanet Dergisi adıyla başlamış ve aylık olarak o yıl yedi sayı yayınlanmıştır. Diyanet Dergisi 1963 yılından 1979 yılına kadar periyodik aralıklarla yayınlanmaya devam etmiştir. 1963, 1964 ve 1967'de 8'er sayı, 1965 ve 1968'de 7'şer sayı, 1966'da ise 10 sayı çıkartılmıştır. 1969 yılından 1979 yılına kadar iki ayda bir yayınlanmak üzere yılda 6'şar sayı neşredilmiştir. 1976'da 15. cildin 3 ve 4. sayıları ile 1979 yılında 17. cildin 3 ve 4. sayıları bir arada yayınlanarak okuyucunun hizmetine sunulmuştur (Yavuzer, 2006: 203; Bulut, 1998: V).

1980-1982 yıllarında derginin yayınına ara verilmiş ancak 1981 yılında hicretin 14. yüzyılı dolayısıyla “Hicret Özel Sayısı” yayınlanabilmiştir. Daha sonra 1983 yılından itibaren üçer aylık periyotlarla çıkarılan dergi, yılda dörder sayı olarak günümüze kadar yayın hayatına kesintisiz bir şekilde devam etmiştir. İki sayı bir arada çıkanları tek sayı olarak kabul

ettiğimizde 2015 yılı Ocak ayı sonu itibariyle Diyanet İlmî Dergi sayısı 250, cilt sayısı da 50¹ olmuştur.

Diyanet Dergisinin 1970 yılına kadar yayınlanan sayılarında, dini-ilmî makaleler yanında kurumla ilgili haberlere, hutbe metinlerine de yer verildiği görülmektedir. O dönemin şartları içerisinde zaruri bir durum olarak, kurum içi haberlere yer verilmesi akademik anlamda dergiye gölge düşürdüğü söylenebilir (Koç, 2005: 141). 1968 yılından itibaren Diyanet Gazetesinin yayın hayatına girmesiyle birlikte, derginin muhteva açısından yayın politikası da netleşmiş, sadece tercüme ve telif makalelerin yer aldığı bilimsel bir dergi kimliğine kavuşmuştur.

Diyanet Dergisi 1991 yılından itibaren “Diyanet İlmî Dergi” logosuyla yayınlanmaya başlamıştır. Derginin önemli dönüm noktalarından birisi, 2003 yılında yayınlanan 39. cildin 2. sayısından itibaren “Ulusal Hakemli Dergi” statüsüne kavuşmuş olmasıdır. Derginin editörü, bu konuyla ilgili görüşünü; “Diyanet İlmî Derginin muhteva olarak daha doyurucu ve kaliteli hale getirilmesi yönünde yapılan çalışmalardan birisi de adı geçen derginin 39. cildinin 2. sayısından itibaren yayın hayatını Yüksek Öğretim Kurulu’nun ‘Hakemli Dergi’ tanımına uygun olarak sürdürmesidir. Bu girişimimizle değişen şartlara ayak uydurmayı ve yeni atılımlar sağlamayı, böylece İlahiyat Fakültelerimiz başta olmak üzere daha geniş bir çevreye ulaşmayı ve daha kaliteli bir hizmet sunmayı amaçlıyoruz” şeklinde ifade etmiştir (Çolak, 2003: 6).

Diyanet İlmî Dergi yayın hayatına başladığı tarihten itibaren günümüze kadar, bazen periyodik sayılar içerisinde bazen de periyodik sayılardan bağımsız olarak özel sayılara yer vermiştir.

Tablo 1: Diyanet İlmî Dergi’nin Özel Sayıları

Özel Sayının Adı	Yayın Yılı	Cilt ve Sayısı
Alparslan Özel Sayısı	1967	Cilt: 6, sayı: 7-8
Peygamberimiz Özel Sayısı	1970	Bağımsız
Malazgirt Özel Sayısı	1971	Cilt: 10, sayı: 110-111
Hicret Özel Sayısı	1981	Yıllık
Peygamberimiz Özel Sayısı	1989	Cilt: 25, sayı: 4
Yunus Emre Özel Sayısı	1991	Cilt: 27, sayı: 1
Osmanlı Devletinin Kuruluşu Özel Sayısı	1999	Cilt: 35, sayı: 1
Peygamberimiz Hz Muhammed	2000	Bağımsız
Kuran Özel Sayısı	2011	Bağımsız
Mehmet Akif Özel Sayısı	2011	Cilt: 47, sayı: 4
Gazali Özel Sayısı	2011	Cilt: 47, sayı: 3
İbn Rüşd Özel Sayısı	2012	Cilt: 48, sayı: 3
İmam Serahsi Özel sayısı	2013	Cilt: 49, sayı: 2
İbn Sina Özel Sayısı	2014	Cilt: 50, sayı: 1
İbn Hazm Özel Sayısı	2014	Cilt: 50, sayı: 4

Tabloya bakıldığı zaman 1967’den itibaren günümüze kadar 15 özel sayı yayınlanmıştır. Hz Peygamberi konu alan özel sayıların fazla olması dikkat çekmektedir. Özel sayılar içerisinde en kapsamlı olanları “Peygamberimiz Hz Muhammed” ve “Kuran” özel sayılarıdır.

2000 yılında yayınlanan “Peygamberimiz Hz Muhammed” özel sayısı 648 sayfadan oluşmakta ve 37 makale içermektedir. Dönemin Diyanet İşleri Başkanı M Nuri Yılmaz bu sayının yayınlanma amacını: “Hz Peygamberin mesajını, örnek yaşantısını, rehber kişiliğini güvenilir kaynaklara dayanarak bir kez daha hatırlatmak” olarak ifade etmiştir (Yılmaz,2000:x).

Kuran’ın Nüzulünün 1400. Yılı Anısına 2011’de yayınlanan “Kuran” özel sayısı, hem içeriği hem de baskısı ve tasarımıyla göz doldurmaktadır. Adı geçen çalışma, “Nüzul”, “Mahiyet”, “Yorum”, “Eğitim-Kültür-Sanat” ve “Sosyal Hayat” adlı beş bölümden oluşmaktadır.

2011 yılından itibaren fikirleriyle İslam medeniyetine büyük katkı sağlayan mütefekkirlerimize özel sayılarda yer verilmesi ilim camiası açısından sevindirici bir durumdur. Bu yılın ilk sayısı, vefatının 900. yılı münasebetiyle büyük mütefekkir ve mutasavvıf

¹ 2015 Ocak ayı itibariyle 50. cildin 4. sayısı yayınlanmıştır.

Gazali hakkında hazırlanmıştır. 2011 yılının ikinci özel sayısı vefatının 75. ve İstiklal Marşının kabulünün 90. yılına tekabül eden 2011 yılının “Mehmet Akif Ersoy Yılı” ilan edilmesi dolayısıyla 47. cildin son sayısı “Mehmet Akif” özel sayısı olarak hazırlanmıştır.

Diyanet İlmî Dergi 2012 yılında “İbn Rüşd” özel sayısını, 2013 yılında da “İmam Serahsi” özel sayısını okurlarıyla buluşturmuştur. 2014 yılının ilk sayısı yüzyıllarca hem İslam düşünürlerini hem de Batılı düşünür ve bilim adamlarını etkileyen, İslam felsefesini zirve noktaya taşıyan İbn Sina’ya ayrılmıştır. “İbn Sina” özel sayısında onun fikirlerini anlamamıza katkı sağlayacak 13 makaleye yer verilmiştir. Bu yılın son özel sayısı İslam düşünce tarihinde Zahiri mezhebinin sistemleştiren ve bu mezhebin Endülüs’te tanınmasını ve yayılmasını sağlayan fakih ve düşünür İbn Hazm’la ilgilidir.

Diyanet İlmî Dergi’de sadece özel sayılar değil, aynı zamanda konulu sayılara da yer verildiği görülmektedir. 2002 yılında yayınlanan 38. cildin 3. sayısı “Kuran” , 2004 yılında yayınlanan 40. cildin 2. sayısı “Aile”, 2005 yılında yayınlanan 41. cildin 3. sayısı “Din Hizmetleri ve Din Görevliliği” konulu makalelerden oluşmaktadır. Ayrıca 2007 yılında yayınlanan 43. cildin 2. sayısı “Ezelden Ebede İlahi Beyan: Kuran” ve aynı cildin 3. sayısı da “Sünnet” konulu sayılardır. Bu iki sayıda yayınlanan makaleler daha önce ilgili derginin farklı sayılarında yayınlanan Kuran ve sünnet konulu makalelerin derlenmesinden oluştuğu editör tarafından ifade edilmiştir (Salman, 2007: 6; Salman, 2007a: 6). 2009 yılında yayınlanan 45. cildin 1 ve 2. sayıları da “Hz Peygamberin Ailesi ve Aile İletişimi” konulu sayılardan oluşmaktadır. 2000’li yıllardan itibaren “Aile” ile ilgili makalelerde bir artış olduğu söylenebilir. Son yıllarda ailevi problemlerin artması nedeniyle, aile iletişimde Hz Peygamberin örnek uygulamalarının model olarak sunulduğu görülmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı, Yüce Kitabımız Kuran-ı Kerim’in Hz Peygamber’e vahyedilmeye başlamasının 1400. yılı olması münasebetiyle 2010 yılını “Kuran Yılı” ilan etmiştir. Dolayısıyla derginin 2010 yılındaki sayıları, Kuran merkezli hazırlanmıştır.

Dergiyi biçimsel ve içerik açısından incelediğimiz zaman baskı ve cilt kalitesi yıldan yıla iyileştirilmiş, özellikle 1990’lı yıllardan itibaren daha kaliteli bir dergi çıkarma gayretine girişilmiştir. İlerleyen yıllarda sayfa sayısında da bir artış gözlenmektedir. 1983 yılından 1988 yılına kadar 64 sayfa, 1985 yılından 2005 yılına kadar genelde 128 sayfa olarak yayınlanmıştır. 2005 yılından itibaren günümüze kadar -özel sayıları istisna tutarsak- 144 sayfa olarak yayınlandığı görülmektedir. Hakemli dergi olduktan sonra derginin 2. sayfasında hakemlerin isimlerine, 4. sayfasında “Diyanet İlmî Dergi Yayın İlkeleri ve Yazım Kuralları”na, 5 ve 6. sayfalarda da “Editörden” bölümüne yer verilmiştir.

İslami Araştırmalar Merkezi (İSAM) veri tabanında Diyanet Dergisi/Diyanet İlmî Dergi adıyla 2324 makale kaydı gözükmektedir.² Diyanet İlmî Dergi, hakemli dergi statüsüne kavuştuktan sonra, sayı dışında yayınlanan “Kuran” özel sayısı da dâhil olmak üzere 10’u tercüme, 382’si telif, toplam 392 makale yayınlanmıştır. Son yıllarda makale konularının muhtevasında bir genişleme ve açılımın olduğunu, yayınlanan makalelerin çoğunluğunun tefsir, hadis gibi Temel İslam Bilimleri alanında yazıldığını söylemek mümkündür.

Diyanet İlmî Dergi’de yayınlanan makalelerle ilgili bibliyografik çalışmalar da yapılmıştır. Mehmet Bulut tarafından yapılan bibliyografik çalışma, 1962-1998 yıllarını kapsamakta olup, hem makale adına hem de yazar indeksine göre düzenlenmiştir (Bulut, 1998). 2005 yılında Mustafa Koç tarafından yapılan çalışma ise, adı geçen dergide din bilimleri ile ilgili yayınlanan makalelerin yazar adına göre indeksi verilmiş ve genel bir değerlendirme de yapılmıştır (Koç, 2005).

Netice itibarıyla 1962 yılından beri yayını sürdürülen Diyanet İlmî Dergi, kendi alanında önemli bir boşluğu doldurmuş, yayınlandığı tarihten itibaren ilahiyatçı akademisyenlerin makalelerini değerlendirdikleri sınırlı sayıdaki dergilerden biri olmuştur. Derginin hakemli dergi statüsüne kavuşması kalitesini artırmakla kalmamış, her yeni sayısı ile okuyucunun bilgi birikimine katkı sunan ve aranan dergi hüviyetine kavuşmuştur.

² Ad, geçen dergiyle ilgili makale say,s, 31.01.2015 tarihinde www.isam.gov.tr adresinden al,nm, t,r.

2. 2. Diyanet Aylık Dergi

Diyanet Aylık Dergi, başta diyanet personeli olmak üzere yetişkinlere yönelik yayın yapan bir dergidir. Derginin amacı, diyanetin hizmetlerinin daha etkili ve verimli olması için personele dini-mesleki genel kültür kazandırmak ve halkı dini konularda aydınlatmaktır.

Sürekli yayın olarak 1968 yılı sonlarında yayın faaliyetine başlayan Diyanet Gazetesinin logosu 1991 Ocak ayından itibaren Diyanet Aylık Dergi olarak değiştirilmiştir. On beş günde bir çıkarılan dergi; 1991 yılından itibaren aylık olarak yayınlanmaya başlamış, Şubat 2015 itibariyle 290. sayısına ulaşmıştır. Derginin gazete olarak ilk sayısı 22 Kasım 1968'de Ramazan ayında yayınlanmıştır. Böyle bir yayın organına ihtiyaç duyma sebebi dönemin Diyanet İşleri Başkan Vekili Lütfi Doğan tarafından şöyle ifade edilmiştir (Doğan, 1968: 16);

“...Dinimizin iman, ibadet ve ahlak düsturlarını, helal ve haramlarını, bütün buyruklarını ve yasaklarını, yurdumuzun en ücra köşelerinde yaşayan vatandaşlarımıza kadar duyurmak, maddi ve manevi yönden faydalı olmak maksadıyla, on beş günde bir ve on altı sahife olarak yayınlanması kararlaştırılan Diyanet Gazetesi bunu gerçekleştirmek üzere çıkacaktır”.

Diyanetten sorumlu Devlet Bakanının böyle bir gazetesinin çıkarılmasından dolayı tebrik mesajı yayınlaması, o dönemin şartları içerisinde bu gazetenin ne kadar gerekli ve önemli olduğunu göstermektedir (Diyanet Gazetesi, 1968: 1).

Yayımlandığı tarihten günümüze kadar Diyanet Aylık Dergi'nin içeriğinde bir takım değişiklikler yapılmıştır. 2003 yılı Nisan ayında dergi, tasarım ve içerik açısından ciddi yeniliklerle okurlarının karşısına çıkmıştır. Editör, yeniliğin sebebinin “Amacımız, dergiye geniş kitlelerin ilgisini çekmek, Başkanlığımızın hizmet politikalarının dayandığı gerekçelerin doğru anlaşılmasını sağlamak, böylece dergiye daha işlevsel statü kazandırmak” şeklinde ifade etmiştir (Çolak, 2003a: 4).

Diyanet Aylık Dergi, 2003 yılı öncesi daha çok mesleki bir yayın organı özelliği taşıırken, bu tarihten itibaren başlayan ve ilerleyen yıllarda da devam eden içeriğindeki yeniliklerle, yetişkin din eğitimine katkı sağlayan bir dergi konumuna gelmiştir (Kurt, 2008: 48).

Derginin cilt ve baskı kalitesinde teknolojik gelişmelerle orantılı olarak yıldan yıla bir iyileşme olduğu görülmektedir. Özellikle 1999 yılında derginin baskı kalitesinin artırılması için önemli adımlar atılmış, dergide yayınlanan fotoğraf, resim ve yazıların göze daha güzel hitap etmesi için birinci hamur kâğıttan, kuşe kâğıt baskıya geçildiği editör tarafından ifade edilmiştir (Özdemirci, 1999: 4). Sayfa sayısı açısından dergi yıllara göre farklılık göstermektedir. 64 sayfaya başlayan dergi, 1999 Ocak ayından itibaren 80 sayfaya çıkarılmış, ancak 2003 Nisan sayısı ile tekrar 64 sayfa olarak yayınlanmıştır. 2012 yılının ilk sayısı ile birlikte dergi içerik ve tasarım açısından yenilenmiş, 80 sayfa olarak tekrar yayınlanmaya başlanmıştır.

Diyanet Aylık Derginin ön ve arka kapağı hakkında şunlar söylenebilir. Derginin ön kapağında gündem olarak belirlenen konuya uygun resim, yazı ve çizimlere yer verilmiştir. Derginin ön kapağının arka yüzünde 1999 yılına kadar Diyanet İşleri Başkanı'nun yazdığı “Başyazı” adlı köşe yer alırken, bu yıldan sonra Diyanet yayınlarının reklamının yapıldığı bir yer olarak işlev görmeye başlamıştır. Derginin arka kapağında ise, dergide verilmek istenen mesaja uygun söz, yazı ve ayet(ler)e yer verildiği görülmektedir.

Derginin içeriği açısından bir değerlendirmede bulunmak için, dergide yer alan köşeler hakkında bilgi vermek yerinde olacaktır.

Başyazı: Dönemin Diyanet İşleri Başkanı'nın gündem hakkında bilgi verdiği ve tüm dergilerde yer alan en istikrarlı köşelerden biridir. Bu köşe, 1998 yılı Aralık ayına kadar derginin ön kapağının arka kısmında yer alırken, bu tarihten itibaren genelde ilk sayfada yer verilmiştir. 2014 yılı Şubat ayından itibaren “Baş Makale” ismini almıştır.

Editör'den: Derginin genel yayın yönetmeni bu köşede okurlarının karşısına çıkmakta, yayınlanan sayının gündem maddesi ve içeriği hakkında bilgi vermektedir. Derginin yayın yönetmeninin değişmesiyle birlikte, bu köşenin adının da zaman zaman değiştiği görülmektedir (Kurt, 2008: 51-52). “Diyanet'ten”, “Merhaba”, “Biz'den” isimleriyle yayınlanan bu köşe 2005 Ocak ayından itibaren “Editör'den” ismiyle yayınlanmaya başlamış ve halen bu isimle devam etmektedir.

Gündem: Diyanet Aylık Dergi'nin her sayısı bir gündem maddesiyle çıktığı için bu köşenin sürekli yer aldığı görülmektedir. Bu köşede dini yaşantıda karşılaşılan problemlere ve gündemdeki konulara yer verilmektedir. Zaman zaman bu köşe, "Kapak Gündem" ismiyle çıktığı gibi, "Gündem" ve "Kapak Gündem" şeklinde iki gündem oluşturularak yayınlandığı da olmuştur. Örnek olarak Haziran 2007 tarihli ve 198 sayılı dergide Kapak Gündem olarak "On Dokuz Yıllık Gelenek Kutlu Doğum"; gündem olarak "İsar" konularına yer verilmiştir.

Nisan 2003 yılından önce gündem maddeleri daha çok belirli gün ve haftalara uygun olarak belirlendiği görülürken, bu tarihten itibaren insanların dini ihtiyacı ve problemleri, ülkemizdeki ve dünyadaki güncel olaylar gündemin belirlenmesinde etkili olmuştur. 2013 ve 2014 yıllarında derginin gündemi tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Diyanet Aylık Derginin Gündemi

Diyanet Aylık Dergi	Derginin Gündemi	
	2013 Yılı	2014 Yılı
Ocak	Dinin Hayatla İlişkisi ve Dindarlık	İslam Dünyası ve Mezhep Gerilimi
Şubat	Popüler Kültür ve Gençlik	Din Samimiyettir
Mart	Çağın Hastalığı Stres ve Depresyon	Diyanet İşleri Başkanlığı 90.Yıl
Nisan	Hız Peygamber ve İnsan Onuru	Hız Peygamber ve İnsan Yetiştirme Düzeni
Mayıs	İnanç Problemi	İhtilaf ve Tefrika
Haziran	Bir Ötekileştirme Biçimi: Asabiyet	Soma
Temmuz	Helal Kazanç, Helal Lokma	Hiç Kimse kimsesiz kalmasin
Ağustos	İrfan Geleneği	Göç, Kentleşme ve Dindarlık
Eylül	Hakikat ve İmaj	Ümmetin Vicdanı, Akl-ı Selimin Tercümanı Âlimler
Ekim	Cami-Kadın ve Aile	Cami ve Gençlik
Kasım	İslam, Sanat ve Estetik	Müslüman'ın Varlıkla İmtihanı
Aralık	Gösteriş ve Reklam Kültürü	Huzur İçin Kalbiselim

Tablo 2'ye bakıldığı zaman derginin gündemi, günümüzde yaşanan dini problemler ve güncel konulardan oluşmaktadır. Son zamanlarda İslam dünyasındaki mezhep çatışmalarından dolayı, 2014 Ocak sayısında bu konu kapak gündem yapılmıştır. Yakın zamanda ülkemizde yaşanan Soma'daki maden kömürü faciası nedeniyle Haziran sayısı bu acı olayı gündemine taşımıştır. Ortadoğu'da cereyan eden olaylar sebebiyle ülkemize göç hadisesi yaşanmış, bu bağlamda derginin Ağustos sayısı da "Göç, Kentleşme ve Dindarlık" olarak belirlenmiştir.

Derginin bazı sayılarında, gündemle ilgili konunun uzmanlarıyla söyleşiler de yapılmıştır. Son yıllarda söyleşilere daha fazla yer verildiği görülmektedir.³ Kutlu Doğum haftası münasebetiyle derginin Nisan sayılarının gündemi, Hz Peygamberle ilgilidir.⁴ Ekim ayının ilk haftasının "Camiler Haftası" olması münasebetiyle, 2011 yılından itibaren camileri, hayatın merkezine taşıma, oranın manevi ortamını hissettirme adına derginin Ekim sayıları cami ağırlıklı olarak belirlendiği söylenebilir.

Din-Düşünce-Yorum: 2003 yılından itibaren dergide yer alan bu bölüm 2013 yılının son sayısına kadar devam etmiştir. Derginin bu köşesinde, ahlak ve toplumsal değerler⁵, tasavvuf⁶,

³ Gündemle ilgili şu söyleşiler örnek verilebilir. "İslam Işığında Estetik" gündemiyle ilgili söyleşiler; Diyanet Aylık Dergi (Dergi için DAD kısaltması kullanılacaktır), 2006, Eylül, s. 18-29; "M. Zeki Aydın İle Çocukta Vicdan Gelişimi Üzerine Söyleşi", DAD, 2009, Kasım; "Cami Mimarisinde Yeni Arayışlar" gündemiyle ilgili, "Suphi Saatçi İle Cami Mimarisi Üzerine Söyleşi", DAD, 2012, Eylül, s. 25-28; "Dindarlık Üzerine Bahattin Akşit İle Söyleşi", DAD, 2013, Ocak, s. 28-31; "Kemal Sayar İle Stres ve Depresyon Üzerine Söyleşi", DAD, 2013, Mart, s. 22-27; "Tahsin Görgün İle Hakikat ve İmaj Üzerine Söyleşi", DAD, 2013, Eylül, s.31-33; Ayrıca bkz: DAD, 2013, Mayıs, s. 30-33; DAD, 2013, Ağustos, s. 28-31; DAD, 2013, Kasım, s. 24-29

⁴ Derginin Nisan ayı gündemleri 2009'da, "Hz Peygamber ve Aile Hayatı", 2010'da "Hz Peygamber ve Kuran", 2011'de "Hz Peygamber ve Merhamet Eğitimi", 2012'de "Kardeşlik Ahlakı ve Kardeşlik Hukuku", 2013'de "Hz Peygamber ve İnsan Onuru", 2014'te "Hz Peygamber ve İnsan Yetiştirme Düzenimiz" şeklinde belirlenmiştir.

⁵ Şu makaleler örnek olarak verilebilir: Fikret Karaman (2008). "Erdem Medeniyeti ve Temel Değerler", DAD, Temmuz, S. 211, s. 19-22; Sefa Arpaguş (2006). "Mevlana Celaleddin Rumi'ye Göre Ahlakî Değer Yargıları", DAD, Eylül, S. 189, s. 33-36; Ömer Yılmaz (2009). "Dini Değerler ile İnsani Değerlerin Örtüşmesi", DAD, s. 23-25; M. Şevki Aydın (2012). "Ahlakla Var Olmak", DAD, Nisan, S. 256, s. 30-33

⁶ Şu makaleler örnek olarak verilebilir: Ekrem Keleş (2003). "Allah Sevgisi ve Aşk", DAD, Mayıs, S. 149, s. 24-27; Selim Arık (2009). "Nasuh Tövbesi", DAD, Eylül, s. 23-26

iman⁷, ibadet⁸, felsefe⁹, özellikle eğitim, din eğitimi¹⁰ ve güncel konularla¹¹ ilgili yazılan makalelere yer verilmiştir. Bu bölümde M Şevki Aydın'ın din eğitimi ve köklü bir din eğitimi kurumu olan Kuran Kursları hakkında birçok makalesi yayınlanmıştır. Yazarın Kuran Kurslarıyla ilgili makaleleri, Diyanet İşleri Başkanlığınca "Bir Din Eğitimi Kurumu Olarak Kuran Kursu" adıyla kitaplaştırılmıştır (Aydın, 2010). 2014 yılında bu köşenin adı "Tefekkür" olarak değiştirilmiştir. Ancak 2014 yılının Kasım ve Aralık sayılarında ve 2015 yılının ilk sayısında tekrar "Din-Düşünce-Yorum" köşesine yer verildiği görülmektedir.

Din ve Sosyal Hayat: 2003 yılından önce "Din ve Toplum" ismiyle okurlarının karşısına çıkan bu köşe, bu tarihten itibaren "Din ve Sosyal Hayat" ismiyle yayınlanmaya başlanmıştır. Günümüze kadar da istikrarlı bir şekilde yayını sürdürmektedir. "Hayatın Merkezinde Fonksiyonel Cami" (Yılmaz, 2012: 25-27), "Cami ve Kadın" (Kurt, 2013: 35-39), "Ahirete İnanmanın İnsan ve Toplum Bakımından Önemi" (Karadaş, 2013: 41-43), "Hayat Nedir?" (Nutku, 2006: 40-41), "İmanın Sosyal Boyutu Ahlak" (Eser, 2007: 43-45), "Riya ve Düşündürdükleri" (Özarlan, 2013: 42-43), "Toplumsal Bir Yaramız: İntihar" (Yıldırım, 2013: 41-42), "İnsan ve Hakları" (Çapku, 2014: 45-47), "Sanal Ortam ve Mahremiyet" (Akbaş, 2014: 48-50) gibi din ve topluma ilişkin makalelere yer verildiği görülmektedir. Zaman zaman bu köşede eğitimle ilgili yazılar da yayınlanmıştır¹².

Bir Konu Bir Ayet: 2006 Ocak ayından itibaren yayınlanmaya başlanan bu köşe, belirlenen bir konu ve onunla ilgili ayetin yorumundan oluşmaktadır. Ayetin yorumlanması başka ayetler ve hadisler yardımıyla yapılmaktadır. Bu köşede yayınlanan makaleler 2009 Mayıs ayına kadar İ Karagöz tarafından kaleme alınmışken, bu tarihten itibaren Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi olan İ Hilmi Karşlı tarafından kaleme alınmaya başlanmış ve halen devam etmektedir. Köşenin ismi 2012 yılında "Bir Ayet Bir Yorum", 2014 yılının ilk sayısıyla birlikte "Vahyin Aydınlığında" şeklinde değiştirilmiştir.

Bir Hadis Bir Yorum: 2006 Mayıs ayından itibaren yayınlanmaya başlanan ve günümüze kadar istikrarlı bir şekilde yayını sürdüren bir köşedir. Hz Peygamberin genelde ahlakla ilgili hadisleri yorumlanmaktadır. Yayınlanan makaleler 2013 yılına kadar İ Hakkı Ünal tarafından kaleme alınmıştır. Yazarın bu köşede yayınlanan makalelerinin bir kısmı Diyanet İşleri Başkanlığınca "40 Hadis 40 Yorum" adıyla kitaplaştırılmıştır. 2013 yılından itibaren farklı yazarlarca kaleme alınmaya başlanan bu köşe, 2014 yılının ilk sayısıyla birlikte "Hadislerin Işığında" ismini almıştır.

Aile: 1991 yılından itibaren dergide aile ile ilgili yazılara yer verilmiştir. Ancak dergide bir köşe olarak yer alması 2003 yılıyla birlikte başlamıştır. Aileyle ilgili problemler, çocuk gelişimi ve eğitimi, sağlık, aile içi iletişim, anne-baba-çocuk, evlilik, ailede temel değerler gibi konuların yer aldığı yazılar bu köşede yayınlanmıştır. Diyanet Aylık Dergi, 2014 yılında aile eki vermesiyle birlikte bu tür yazılar daha çok bu ekte yayınlanmaya başlamıştır. 2014 Ocak

⁷ Örnek olarak şu makaleler gösterilebilir: Mehmet Görmez (2006). "Hz Peygamber'in İman Tasavvuru ve Tanımı", *DAD*, Mayıs, s. 27-29; İlyas Çelebi (2013). "İslam'da İman-Ahlak İlişkisi", *DAD*, Mayıs, S. 269, s. 37-40; Ejder Okumuş (2013). "Toplumsal Bir İlişki Biçimi Olarak İman", *DAD*, Mayıs, s. 34-36

⁸ Örnek olarak şu makaleler gösterilebilir: Ramazan Altıntaş (2012). "Haccın Sembolleri", *DAD*, Eylül, s. 34-36; Nihat Uzun (2013). "Kulluk Bilinci Dediğimiz Şey", *DAD*, Nisan, S. 268, s. 29-31; Cüneyt Eren (2009). "Tilavet Secdesi (Mana, Hüküm ve Hikmeti)", *DAD*, Kasım, s. 22-25; H. Hilmi Yılmaz (2007). "Oruç Tutmak Kuran'a Tutunmaktır", *DAD*, Eylül, s. 26-27

⁹ Bedri Katipoğlu (2008). "Akıl ve Tefekkür Üzerine", *DAD*, Temmuz, S. 211, s. 23-26; Burhanettin Tatar, (2003). "Dünyevileşme", *DAD*, Mayıs, S. 149, s. 22-23; Fikret Karaman (2008). "Düşünmek ve İbret Almak", *DAD*, Mart, s. 18-20; Hamdi Tekeli (2008). "Kapsamı Geniş Bir Terim: Hikmet", *DAD*, Mayıs, s. 20-23 gibi makaleler örnek olarak gösterilebilir.

¹⁰ Şu makaleler örnek olarak verilebilir: M Şevki Aydın (2008). "Din Eğitimi Allah Sevgisini Öne Çıkarmalı", *DAD*, S. 211, Temmuz, s. 16-18; M Şevki Aydın (2006). "Tevhid-i Tedrisat ve Kuran Kursları", *DAD*, S. 185, Mayıs, s. 30-33; M Şevki Aydın (2006a). "Kuran Kursu ve Ezberci Eğitim", *DAD*, S. 189, Eylül, s. 30-32; H Kamil Yılmaz (2013). "Din Eğitiminin Aşamaları", *DAD*, S. 273, Eylül, s. 34-37; Hüseyin Peker (2013). "Fert ve Toplumda Din Eğitimi ve Din Eğitimi Duyulan İhtiyaç", *DAD*, S. 266, Şubat, s. 27-29

¹¹ Şu makalelere bakılabilir: Sadık Kılıç (2003). "Modern Dünyanın Bunalımları", S. 149, *DAD*, Mayıs, s. 19-21; Burhanettin Tatar (2003). "İslami Hayatta Eğlenme ve Tatil Sorunu", *DAD*, S. 150, Haziran, s. 21-23

¹² Örnek olarak şu makaleler gösterilebilir: Salih Aybey (2013). "Din Eğitimi Açısından Kuran Kurslarının Önemi", *DAD*, S. 271, Temmuz, s. 34-37; Abdullah Babaoğlu (2013). "Kuran-ı Asli Harfiyle Öğrenmek ve Öğretmek", *DAD*, S. 270, Haziran, s. 43-44

sayısıyla birlikte dergide bu köşenin yerine “Hayata Dair” ismiyle yeni bir köşeye yer verilmiştir.

2003 yılından itibaren derginin aile konusuna önem verdiğini söylemek mümkündür. 2013 yılından itibaren ayrıca “Aile” eki vermesi bu görüşümüzü destekler niteliktedir. Dergide aile ile ilgili yazıların bir kısmının aile ve sosyal araştırma uzmanı, psikolog, aile terapisti gibi uzman kişilerce kaleme alınması¹³ yazıların bilimsel değerini artırmıştır. Son yıllarda çocuk eğitimiyle ilgili makalelerde de bir artış görülmektedir.¹⁴

Din İşleri Yüksek Kurulu Fetvalarından: 1994 yılından itibaren dergi içerisinde yer alan bu köşe her yıl ve her ay yayınlanmamıştır. Köşede yer verilen konular İslam ilmi hali bilgileri içerisinde yetişkin bireyin bilmesi gereken ve merak ettiği bilgileri içerir nitelikteki konulardır (Kurt, 2008: 54). 2006 Şubat sayısından sonra bu köşeye yer verilmemiştir. 2012 yılından itibaren “Fıkıh Köşesi” adıyla tekrar yayınlanmaya başlamış, 2014 yılının ilk sayısıyla birlikte bu köşenin adı “Diyanet’e Soralım”, şeklinde değiştirilmiştir. Bu köşede yayınlanan fetvaların kitaplaştırılmasının faydalı olacağı söylenebilir.

Kültür-Sanat-Edebiyat: 1993 yılından 2005 yılına kadar dergide “kültür” adlı bir köşenin var olduğu görülmektedir. Bu köşe, 2005 yılında “kültür-edebiyat”, 2006-2012 yılları arasında “kültür-sanat” ismini almıştır. 2008-2012 yılları arasında dergide, “Edebiyat” adıyla ayrı bir köşeye yer verilmiştir. 2012 yılından itibaren bu iki köşe “Kültür-Sanat-Edebiyat” adıyla tek bir köşe haline getirilmiştir ve halen bu isimle yayınlanmaktadır. Kültürel konular ve kültürel etkinliklerle ilgili haberler bu köşede yer almaktadır.

Medya Kritik: 2004 Mayıs ayından itibaren derginin en son sayfasında yer alan ve medyadaki dini konuların analizinin yapıldığı bir köşedir. 2008 Şubat ayından sonra dergide bu köşeye yer verilmemiştir.

Din Görevlisinin Hatıra Defterinden: Din görevlilerinin kendilerini ifade edebildikleri ve din hizmetlerini yürütürken karşılaştıkları çarpıcı olayları okuyucularla paylaştıkları bir köşedir. 2008 yılı ocak ayından itibaren yayınlanmaya başlamıştır. Halen bu isimle yayınlanmaya devam etmektedir.

Örnek Hayatlar: 2012 yılından itibaren yayınlanmaya başlanan, günümüz insanına model olmak için örnek insanların hayatlarının anlatıldığı bir köşedir. 2014 yılının ilk sayısıyla birlikte bu köşenin adı “İz Bırakanlar” şeklinde değiştirilmiştir.

Kitap Tanıtımı: Bu köşe, 2008-2009 yıllarında derginin birçok sayısında, 2012-2013 yıllarında da derginin her sayısında yer almıştır. 2014 yılının ilk sayısıyla birlikte köşenin ismi “kitaplık” şeklinde değiştirilmiştir.

Portre: 2007-2012 yılları arasında yayınlanan, düşünürlerimizin, din âlimlerimizin ve genellikle sahabelerin hayatlarının anlatıldığı bir köşedir. Sahabeyle ilgili yazılar Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Âdem Apak tarafından kaleme alınmıştır. Bu köşede yayınlanan makalelerin kitaplaştırılmasının yaygın din eğitimi açısından halkımıza faydalı olacağını söylemek mümkündür.

Yayınlandığı tarihten itibaren günümüze kadar dergide, yukarıda değerlendirmesini yaptığımız köşeler dışında “Nakış Nakış Kâinat”, “Olayların İçinden”, “Camilerimiz”, “Haberler”, “İslam Dünyasından”, “Tarih”, “Sözün Özü”, “Kürsüden”, “İslam’la Yeniden Doğanlar” gibi birçok köşe mevcuttur. Makalenin sınırlarını aşacağından dolayı bunların değerlendirilmesine yer verilmemiştir.

Diyanet Aylık Derginin ücretsiz olarak verdiği “Haber Bülteni” ve “Aile” eklerinden de bahsetmek gerekir. Haber Bülteni, 2003 Mayıs ayından itibaren günümüze kadar ücretsiz olarak verilen, Diyanet ve müftülüklerce yapılan etkinlik ve haberlerin yer aldığı bir ektir. 2003

¹³ Şu makaleler örnek olarak verilebilir: Ahmet Yılmaz (2013). “İyi Bir Baba”, *DAD*, Ocak, s. 46-48; Nazlı Özburun (2013). “İlişkilerde Samimiyet”, *DAD*, Şubat, s. 43-44; Semra Demirkan (2007). “Ailede Bölünmüş Hayatlar”, *DAD*, Haziran, s. 46-47

¹⁴ Çocuk eğitimi ile ilgili şu makaleler örnek olarak zikredilebilir; Fatma Kotan (2013). “Okul Öncesi Çocukların Din Eğitiminde Peygamberi Metot”, *DAD*, Haziran, s. ; M Zeki Aydın (2013). “Çocuk Eğitiminde Temel İlkeler”, *DAD*, Temmuz, s. ; Abdülkerim Bahadır (2013). “Çocuk Eğitiminde Maneviyat”, *DAD*, Nisan, s.; Halil Altuntaş (2013). “Çocuğun İbadet Hayatına Alıştırılması”, *DAD*, Eylül, s. 49-50

yılından önce teşkilatla ilgili haberler, vaaz örneği ve hutbeler Diyanet Aylık Dergide yayınlanırken, bu tarihten itibaren haber bülteni ekinde yayınlanmaya başlanmıştır.

2013 yılından itibaren Diyanet Aylık Derginin ücretsiz "Aile" eki, iki ayda bir ve 36 sayfa olarak yayınlanmaya başlanmıştır. Bu derginin yayınlanma sebebi, "artan aile problemlerine ışık tutmak, aile değerlerini yaşatmak ve ailenin ne kadar önemli bir kurum olduğunu vurgulamak" şeklinde ifade edilmiştir (Salman, 2013: 2).

Aile ekinin içeriğine baktığımız zaman "Pencere", "Söyleşi", "Kısa Kısa", "Ailem", "Biz Bize", "Gençlik", "Sağlık", "Kırkambar", gibi bölümlerden oluşmaktadır. Ayrıca derginin görselliğine de ciddi bir emek verildiği söylenebilir. 2014 yılının ilk sayısından itibaren Aile ekinin her ay ve 48 sayfa olarak yayınlanmasına karar verildiği, yeni bölümler ilave edilerek içerik açısından da derginin zenginleştirildiği görülmektedir.

2014 yılıyla birlikte Diyanet Aylık Derginin içeriğinde bir takım değişiklikler yapılmıştır. "Müslüman Bilginler", "Lisan-ı Kalp", "Metafor", "Gezgin", "Tarihten Sayfalar", "Yeşil Alan", "Kuran Kavramları", "Örnek Projeler", "Eskimeyen Yazılar" adlı yeni köşeler ilave edilmiştir. Dergide "Yeşil Alan" köşesine yer verilmesiyle birlikte, son zamanlarda ihmal edilen çevre konularının dergide yer alması okuyucu açısından sevindirici bir durumdur.

Diyanet Aylık Dergiyle ilgili bilimsel çalışmalar da yapılmıştır. Çiğdem Akgül tarafından yapılan yüksek lisans tezinde, kadın açısından Diyanet'in süreli yayınlarının bir değerlendirmesi yapılmıştır (Akgül, 2013). H. Esra Kurt'un hazırladığı Yüksek lisans tezinde ise, Diyanet Aylık Dergi, yetişkin din eğitimi açısından incelenmiştir (Kurt, 2008).

Sonuç olarak Diyanet Aylık Dergi, 1991 yılında yayın hayatına başlayan ve günümüze kadar kesintisiz yayın hayatını devam ettiren süreli yayınlardan biridir. 2003 yılından itibaren içerik ile ilgili yapılan yenilikler, yetişkin eğitimi açısından dergiyi daha işlevsel hale getirmiştir. Yayınlanmaya başlandığı tarihten günümüze kadar, hoşgörü merkezli bir yayın politikası izleyerek halkımızın milli ve manevi değerlerinin şekillenmesinde önemli bir yere sahiptir.

2. 3. Diyanet Çocuk Dergisi

Diyanet Çocuk Dergisi 1979 yılında yayın hayatına başlamıştır. Üç ayda bir yayınlanan dergi, 1981 Mayıs ayından itibaren aylık olarak yayın hayatını sürdürmüş (Güler, 1993: 38), 2015 Şubat ayı itibarıyla 415. sayısına ulaşmıştır.

Diyanet Çocuk Dergisi, 1993 yılına kadar 32 sayfadan oluşmuştur. 1993 yılının ilk sayısıyla birlikte sayfa sayısı da artmış ve 48 sayfa olarak günümüze kadar yayınlanmaya devam etmiştir.

Derginin hedef kitleleri 7-14 yaş aralığı olarak belirlenmiştir. Dergi çocuklar için eğlendirici, öğretici olmasının yanında, dini ve milli değerlerimize bağlı bir nitelik taşımaktadır. 2011 Şubat ayından önce derginin yazı işleri müdürlüğü Abdülbaki İşcan tarafından yürütülürken bu tarihten itibaren Faruk Görgülü tarafından yürütülmektedir.

Cilt, kâğıt ve baskı kalitesi açısından dergi, yıldan yıla daha iyiye doğru gittiği, resimlerin ve renklerin daha net ve canlı görünmesini sağladığı için kuşe kâğıt kullanıldığı görülmektedir.

Demiryürek, derginin sayfa düzeniyle ilgili şu tespitlerde bulunmuştur: "Genellikle bir satır aralığı kullanılan metinler tek sütun halinde sıralanmışlardır. Bu okumada kolaylık sağlayacaktır. Yine sayfa kenarlarındaki marjların yeterince bırakılması görünüm açısından estetik kazandırmaktadır. Resim ve yazıların orantılı bir şekilde dergiye dağıtıldığını ve yazıların resimlerin üzerine gelerek okunmamasının önüne geçildiğini görmekteyiz. Bu durum, çocukların dikkatleri dağılmadan resim ve yazıları takip etmelerini sağlayacaktır. Genel olarak derginin sayfa düzenlemesi standartlara uygun bulunmuştur" (Demiryürek, 2009: 65).

Dergi her ay okuyucuların talepleri ve güncel olaylar dikkate alınarak belirlenen bir gündemle okurlarının karşısına çıkmaktadır. 2013 ve 2014 yıllarında derginin gündemi şöyledir:

Tablo 3: Diyanet Çocuk Dergisinin Gündemi

Diyanet Çocuk Dergisi	Derginin Gündemi	
	2013 Yılı	2014 Yılı
Ocak	Her Güzellik O'nun Merhametiyledir	En Güzel İsimler O'nundur
Şubat	Sabır Sevginin Anahtarıdır	Akrabalarımızı Severiz
Mart	Selam Sevgiyi Artırır.	Kötü Alışkanlıkları Yenmek
Nisan	İnsanca Yaşamayı Senden Öğrendik	Samimiyetle Açıldı Gönlü Goncası
Mayıs	Canım Annem	Kanaat Tükenmeyen Bir Hazinedir
Haziran	Biz Küçük Çevrecileriz	Üzüntüleri Paylaşmak
Temmuz	Ramazanın Bereketi Kuşatır Hepimizi	Hoş Geldin Ya Şehr-i Ramazan
Ağustos	Bayramınız Kutlu Olsun	Vefa İmandandır
Eylül	Şimdi Okul Zamanı	Ahilik
Ekim	Güvenli İnternet	Kitap İyi Bir Dosttur
Kasım	Güzel Söz Sadakadır	Sabırlı Olanı Allah Sever
Aralık	Ne Olursan Ol Yine Gel	Zaman Hazinedir Kıymetini Bilene

Her iki yılın ocak sayısında Allah'ın sıfatlarının tanıtıldığı, dolayısıyla inanç öğretimine ağırlık verildiğini söylemek mümkündür. Dergide Allah'ın merhameti ve sevgisinin ön plana çıkartılması, inanç öğretimi açısından tavsiye edilen bir durumdur. Kutlu Doğum haftası münasebetiyle Nisan sayıları, Hz Peygamberle ilgili konuları gündeme taşımıştır.

Derginin ilgili sayıları incelendiğinde inanç öğretimi yanında ibadet öğretimini de amaçlayan yazılara yer verildiği görülmektedir. Derginin 2010 Şubat ve 2011 Temmuz sayılarının gündemini namaz oluşturmaktadır. Yine derginin Ramazan aylarına denk gelen sayılarının gündemi Ramazan ve Oruçla ilgilidir. "İlker'in İlk Namazı" (İpek, 2011: 16-17), "Secdelerle Aydınlanacak Yarınlar" (Çoban, 2011: 18-19), "Ne Güzeldir Oruç Ayı" (Sormageç, 2011: 6-7) ibadet öğretimiyle ilgili yazılardan bazılarıdır. İbadetle ilgili yazılar teorik tarzda düz yazı şeklinde sunulmamış, ibadeti yerine getiren çocuğun duyguları hikâye tarzında okuyuculara sunulmuştur. İbadetle ilgili olarak dergide dua öğretimini amaçlayan yayınlar da yapılmıştır. 2011 Şubat sayısının gündemi dua konusuna ayrılmıştır.¹⁵

Derginin genel olarak gündemine ve içeriğine bakıldığı zaman değerler eğitimi ağırlık verildiği görülmektedir. Dergide paylaşmak, kanaat, vefa, hoşgörü, sevgi, temizlik, merhamet, sabır, kardeşlik, doğruluk, sevgi, saygı gibi değerler ön plana çıkartılmıştır. Son yıllarda örgün eğitim kurumlarında değerler eğitimi ağırlık verilmesi, derginin içeriğinin Milli Eğitim müfredatıyla örtüştüğünü göstermektedir.

Diyanet Çocuk Dergisinin ön kapağında, derginin gündemine uygun resim, yazı ve çizimler; arka yüzünde ise, içendekiler kısmı yer almaktadır. Derginin arka kapağı iç yüzünde 2010 yılına kadar "Albümümüz" köşesi altında okuyucuların resimlerine yer verilmiştir. 2010 Şubat ayı ile birlikte farklı içeriklere sahip karikatürlerin, son zamanlarda da Nasreddin Hoca fıkralarının yayımlandığı bir bölüm olmuştur. Derginin arka kapağında ise, genelde derginin gündemine uygun bir şiire yer verilmiştir.

Dergide bölümlere göre bir içerik düzenlenmiştir¹⁶. Son yıllarda süreklilik gösteren bölümler şunlardır: "Merhaba", "Kuran Hazinesini Keşfe Çıkıyoruz", "Peygamberimiz ve Küçük Ümmeti", "Bir Ayet Bir Hikâye", "Öykü Zamanı", "Aydın Şiiri", "Konuşan Eşyalar", "Kutup Yıldızı", "Burçin İle Burhan", "Bir Çocuğun Günlüğü", "Raptiye", "Gülce", "Hayvanistan", "Büyüyünce Ne Olsam", "Hacivat-Karagöz", "Bulmaca", "Neşeli Karikatürler", "Sizden Gelenler", "Posta Kutusu".

Dergi, "Merhaba" köşesiyle başlamaktadır. Dergide yer alan en istikrarlı bölümdür. Editör, derginin gündemine uygun bilgiler vermektedir. Kuran Hazinesini Keşfe Çıkıyoruz bölümünde, derginin belirlediği gündeme uygun bir ayet üzerinde çocukların düşünceleri sağlanmaktadır. Çocukların Kuran bilgilerini artırmaya ve Kuran'ı anlama ve yorumlama yeteneklerini geliştirmeye yönelik bir bölümdür. Peygamberimiz ve Küçük Ümmeti bölümünde, gündeme uygun Hz Peygamberin hadislerine yer verilmektedir. Bir ayet bir hikâye

¹⁵ Şu yazılar örnek olarak verilebilir: Vural Kaya (2011). "Yerler Dolusu Gökler Dolusu Duaların Olsun", DÇD, Şubat, s. 6-7; Suzan Çataloluk (2011). "Güzel Dua Et, Mavicik", DÇD, Şubat, s. 36-37

¹⁶ 2008 yılından itibaren yayınlanan dergiler içerik açısından değerlendirmeye alınmıştır.

bölümünde, ayette anlatılan bir konu hikâyeleştirilerek sâde bir dille anlatılmaktadır. Kutup yıldızı bölümünde Peygamberimizin veya sahabelerin uygulamalarına, sözlerine yer verilmektedir.

Sizden gelenler, okuyuculardan gelen resimlerin yayınlandığı bir bölümdür. Yine Posta Kutusu bölümünde okuyuculardan gelen şiir ve mektuplara yer verilmektedir. 2014 yılının ilk sayısı ile birlikte, ayın mektubunun seçilerek yayınlanacağı, okuyuculara haber verilmektedir (Diyanet Çocuk Dergisi, 2014: 48). Yayınlanan mektuplarda okuyucuların dergiyle ilgili değerlendirmelerde buldukları görülmektedir.¹⁷ Hayvanistan, Büyüyünce Ne Olsam, Hacivat Karagöz adlı bölümlere 2014 yılından itibaren yer verilmemiştir.

Diyanet Çocuk Dergisi, 2002 yılında Çocuk Edebiyatçıları ve Sanatçıları Birliği'nin düzenlediği "23 Nisan Çocuk Edebiyatı Ödülleri" arasında "Çocuklara Dergi" dalında en iyi çocuk dergisi ödülüne layık görülmüştür (Yıldız, 2012: 374).

Dergi yönetimi, 2004 yılında okurlarıyla ilgili bir anket çalışması yapmıştır. Anket sonuçlarına göre derginin okur kitlesinin çoğunluğunu %45'lik bir oranla ilköğretim birinci kademe öğrencileri oluşturmuştur. Okuyucuların %80'inden fazlası dergiye memnuniyetini dile getirmiştir.

Diyanet Çocuk Dergisiyle ilgili bilimsel çalışmalar da yapılmıştır. G. Demiryürek tarafından yapılan yüksek lisans tezinde, Diyanet Çocuk Dergisi, yapısal özellik açısından incelenmiş ve "Türkiye Çocuk" ve "Ebe Sobe" dergileriyle karşılaştırılması yapılmıştır (Demiryürek, 2009). Z. Yıldız'ın hazırladığı yüksek lisans tezinde Diyanet Çocuk Dergisi, din eğitimi açısından değerlendirilmiştir (Yıldız, 2004). N. Kaya ise hazırladığı yüksek lisans tezinde çocuklara yönelik din öğretimi açısından Diyanet'in süreli yayınları inceleme konusu yapılmıştır (Kaya, 1995).

Netice itibarıyla, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın çocuklara yönelik bir yayın organı olan dergi, çocukları eğlendirirken, milli ve dini değerleri öğretmeyi amaçlamıştır. Dergide yayınlanan yazılarda sade ve didaktik bir üslup kullanılmış, son yıllarda derginin görselliğine daha da önem verilmiştir.

Sonuç

Diyanet'in yaygın din eğitimi çerçevesinde yürüttüğü süreli yayınların tarihi süreci hakkında bilgi vermek ve yayınları içerik açısından kısaca değerlendirmek amacıyla yapılan bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı, kuruluşundan yaklaşık kırk yıl sonra süreli yayın faaliyetine başlamıştır. Başkanlık, Diyanet Çocuk Dergisi, Diyanet Aylık Dergi, Diyanet İlmi Dergi isimleriyle değişik okuyucu kitlesine hitap eden üç süreli yayın neşretmektedir.

Diyanet İlmi Dergi, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayın faaliyetlerine başlangıç tarihi itibarıyla en eski süreli yayın olma özelliğini taşımaktadır. "Diyanet Dergisi" adıyla yayın faaliyetine başlayan bu dergi, günümüze kadar istikrarlı bir şekilde yayın hayatını sürdürmektedir. Derginin içeriği ile ilgili olarak son yıllarda makale konularının muhtevasında bir genişleme ve açılımın olduğu görülmektedir. Yayınlanan makalelerin çoğunluğunun tefsir, hadis gibi Temel İslam Bilimleri alanında yazıldığını söylemek mümkündür.

Diyanet Aylık Dergi, başta diyanet personeli olmak üzere yetişkinlere yönelik yayın yapan bir dergidir. Derginin amacı, diyanetin hizmetlerinin daha etkili ve verimli olması için personele dini-mesleki genel kültür kazandırmak ve halkı dini konularda aydınlatmaktır.

Süreli yayın olarak 1968 yılı sonlarında yayın faaliyetine başlayan Diyanet Gazetesinin logosu 1991 Ocak ayından itibaren Diyanet Aylık Dergi olarak değiştirilmiş, on beş günde bir çıkarılan dergi 1991 yılından itibaren aylık olarak yayınlanmaya başlamış, Şubat 2015 itibarıyla 290. sayısına ulaşmıştır.

¹⁷ Okuyucuların dergiyle ilgili değerlendirmelerine örnek olarak şunlar verilebilir: "Diyanet Çocuk Dergisinin Yazılarını okumakta ve bulmacalarını zevkle çözmekteyim." , Diyanet Çocuk Dergisi (Dergi için DÇD kısaltması kullanılacaktır), Ocak, Ayın Mektubu, 2014, s. 48; "Derginizi okurken çok güzel vakit geçiriyor, bulmaca bölümlerini çok beğenerek çözüyorum." , DÇD, Ayın Mektubu, Şubat, 2014, s. 48; "Derginizi beğeniyor ve her ay yeni sayısının çıkmasını özlemle bekliyorum. Derginiz çok eğlenceli ve aynı zamanda bilgilendirici. Hem eğleniyor hem de yeni bilgiler öğrenmenin mutluluğunu yaşıyorum." DÇD, Ayın Mektubu, Haziran, 2014, s. 48

Yayınlandığı tarihten günümüze kadar Diyanet Aylık Dergi'nin içeriğinde bir takım değişiklikler yapılmıştır. 2003 yılı Nisan ayında dergi, tasarım ve içerik açısından ciddi yeniliklerle okurlarının karşısına çıkmıştır. Dolayısıyla dergi, 2003 yılı öncesi daha çok mesleki bir yayın organı özelliği taşıırken, bu tarihten itibaren başlayan ve ilerleyen yıllarda da devam eden içeriğindeki yeniliklerle, yetişkin din eğitimine katkı sağlayan bir konuma gelmiştir.

Diyanet Çocuk Dergisi 1979 yılında yayın hayatına başlamıştır. Üç ayda bir yayınlanan dergi, 1981 Mayıs ayından itibaren aylık olarak yayın hayatını sürdürmüştür ve 2015 Şubat ayı itibarıyla 415. sayısına ulaşmıştır. Derginin hedef kitlesi 7-14 yaş aralığı olarak belirlenmiştir. Dergi çocuklar için eğlendirici, öğretici olmasının yanında, dini ve milli değerlerimize bağlı bir nitelik taşımaktadır.

Derginin genel olarak gündemine ve içeriğine bakıldığı zaman değerler eğitimine ağırlık verildiği görülmektedir. Dergide paylaşmak, kanaat, vefa, hoşgörü, sevgi, temizlik, merhamet, sabır gibi değerler ön plana çıkartılmıştır. Son yıllarda örgün eğitim kurumlarında değerler eğitimine ağırlık verilmesi, derginin içeriğinin Milli Eğitim müfredatıyla örtüştüğünü göstermektedir.

Diyanetin süreli yayınlarıyla ilgili şu önerilerde bulunulabilir;

- Diyanet İlmi Dergi'de, yayınlanması düşünülen özel sayıların muhtevaları daha önceden ilim çevrelerine duyurulmalıdır. Böylece birçok akademisyen ve araştırmacının katkıda bulunması imkânı sağlanmış olur.

- Her yılın son sayısında Diyanet İlmi Dergi'de yayınlanan makalelerin yıllık bibliyografik fihristi yayınlanmak suretiyle okuyucu ve araştırmacıların hizmetine sunulmalıdır.

- Diyanet Aylık Dergi ve Diyanet Çocuk Dergisinin içerikleri, okuyucuların istek ve ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulmalı, bu bağlamda okuyucuların görüşlerini almak için zaman zaman anket uygulanmalıdır.

- Diyanetin süreli yayınları sadece müftülüklerden temin edilmektedir. Dolayısıyla okuyucuların dergilere ulaşma noktasında sıkıntılar yaşadıkları söylenebilir. Dağıtımla ilgili sıkıntılar mutlaka giderilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKBAŞ, Bahattin (2014). "Sanal Ortam ve Mahremiyet", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 287, Kasım, s. 48-50.
- AKGÜL, Çiğdem. (2013). *Diyanet İşleri Başkanlığının 2000 Yılından İtibaren Kadın ve Aileye Yönelik Süreli ve Basılı Yayınların Analizi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ALTINTAŞ, Ramazan (2012). "Haccın Sembolleri", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 261, Eylül, s. 34-36.
- ALTUNTAŞ, Halil (2013). "Çocuğun İbadet Hayatına Alıştırılması", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 273, Eylül, s. 49-50.
- ARIK, Selim (2009). "Nasuh Tövbesi", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 225, Eylül, s. 23-26.
- ARPAGUŞ, Sefa (2006). "Mevlana Celaleddin Rumi'ye Göre Ahlaki Değer Yargıları", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 189, Eylül, s. 33-36.
- AYBEY, Salih (2013). "Din Eğitimi Açısından Kuran Kurslarının Önemi", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 271, Temmuz, s. 34-37.
- AYDIN, M. Şevki (2006). "Tevhid-i Tedrisat ve Kuran Kursları", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 185, Mayıs, s. 30-33.
- AYDIN, M. Şevki (2006a). "Kuran Kursu ve Ezberci Eğitim", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 189, Eylül, s. 30-32.
- AYDIN, M. Şevki (2008). "Din Eğitimi, Allah Sevgisini Öne Çıkarmalı" *Diyanet Aylık Dergi*, S. 211, Temmuz, s. 16-18.
- AYDIN, M. Şevki (2010). *Bir Din Eğitimi Kurumu Olarak Kuran Kursu*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- AYDIN, M. Şevki (2012). "Ahlakla Var Olmak", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 256, Nisan, s. 30-33.
- AYDIN, M. Zeki (2013). "Çocuk Eğitiminde Temel İlkeler", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 271, Temmuz, s. 42-45.
- BABAÖĞLU, Abdullah (2013). "Kuran-ı Asli Harfiyle Öğrenmek ve Öğretmek", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 270, Haziran, s. 43-44.
- BAHADIR, Abdülkerim (2013). "Çocuk Eğitiminde Maneviyat", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 268, Nisan, s. 41-46.
- BULUT, Mehmet (1998). "Diyanet Dergisi/ Diyanet İlmi Dergi Genel Fihristi ve İndeksi: 1-34", *Diyanet İlmi Dergi*, C. 34, S. 4, s. 1-182.
- BULUT, Mehmet (1999). "Diyanet İşleri Başkanlığının Yaygın Din Eğitimi Görevi", *Diyanet İlmi Dergi*, C. 35, S. 4, s. 113-128.
- ÇAPKU, Ahmet (2014). "İnsan ve Hakları", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 287, Kasım, s. 45-47.
- ÇATALOLUK, Suzan (2011). "Güzel Dua Et, Mavicik", *Diyanet Çocuk Dergisi*, Şubat, s. 36-37.
- ÇELEBİ, İlyas (2013). "İslam'da İman-Ahlak İlişkisi", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 269, Mayıs, s. 37-40.
- ÇOBAN, Zekiye (2011). "Secdelerle Aydınlanacak Yarınlar", *Diyanet Çocuk Dergisi*, Temmuz, s. 18-19.
- ÇOLAK, Yaşar (2003). "Editörden", *Diyanet İlmi Dergi*, C. 39, S. 2, s. 5-6.
- ÇOLAK, Yaşar. (2003a). "Editörden", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 145, Ocak, s. 4.
- DEMİRKAN, Semra (2007). "Ailede Bölünmüş Hayatlar", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 198, Haziran, s. 46-47.
- DEMİRYÜREK, Gökçe (2009). *Türkiye Çocuk, Diyanet Çocuk ve Ebe Sobe Çocuk Dergilerinin Yapısal Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Diyanet Aylık Dergi* (2009). "Zeki Aydın İle Çocukta Vicdan Gelişimi Üzerine Söyleşi", Kasım.
- Diyanet Aylık Dergi* (2012). "Suphi Saatçi İle Cami Mimarisi Üzerine Söyleşi", Eylül, s. 25-28.
- Diyanet Aylık Dergi* (2013). "Dindarlık Üzerine Bahattin Akşit İle Söyleşi", Ocak, s. 28-31.
- Diyanet Aylık Dergi* (2013). "Kemal Sayar İle Stres ve Depresyon Üzerine Söyleşi", Mart, s. 22-27.

- Diyanet Aylık Dergi* (2013). "Tahsin Görgün İle Hakikat ve İmaj Üzerine Söyleşi", Eylül, s.31-33.
- Diyanet Çocuk Dergisi* (2014). "Aydın Mektubu", Ocak, sayı: 402, s. 48.
- Diyanet Çocuk Dergisi* (2014). "Aydın Mektubu", Şubat, sayı: 403, s. 48.
- Diyanet Çocuk Dergisi* (2014). "Aydın Mektubu", Haziran, sayı: 407, s. 48
- Diyanet Gazetesi* (1968). Yıl: 1, sayı: 1
- DOĞAN, Lütfi (1968). "Başlarken", *Diyanet Gazetesi*, 27 Kasım 1968.
- EREN, Cüneyt (2009). "Tilavet Secdesi (Mana, Hüküm ve Hikmeti)", *Diyanet Aylık Dergi*, Kasım, s. 22-25.
- ESER, Ercan (2007). İmanın Sosyal Boyutu Ahlak", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 198, Haziran, s. 43-45.
- GÖRMEZ, Mehmet (2006). "Hz Peygamber'in İman Tasavvuru ve Tanımı", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 185, Mayıs, s. 27-29.
- GÜLER, Halit. (1993). "Dini Yayıncılık ve Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları", *Diyanet İlmî Dergi*, C. 29, S. 2, s. 31-40.
- İPEK, Hatice (2011). "İlker'in İlk Namazı", *Diyanet Çocuk Dergisi*, Temmuz, s. 16-17.
- KAYA, Vural (2011). "Yerler Dolusu Gökler Dolusu Duaların Olsun", *Diyanet Çocuk Dergisi*, Şubat, s. 6-7.
- KARADAŞ, Çağfer (2013). "Ahiret İnanmanın İnsan ve Toplum Bakımından Önemi", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 269, Mayıs, s. 41-43.
- KARAMAN, Fikret (2008). "Düşünmek ve İbret Almak", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 207, Mart, s. 18-20.
- KARAMAN, Fikret (2008). "Erdem Medeniyeti ve Temel Değerler", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 211, Temmuz, s. 19-22.
- KATIPOĞLU, Bedri (2008). " Akıl ve Tefekkür Üzerine", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 211, Temmuz, s. 23-26.
- KAYA, Nihat (1995). *Diyanet İşleri Başkanlığı Süreli Yayınlarında Çocuklara Din Öğretimi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KAYADİBİ, Fahri (2001). Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Yaygın Din Eğitiminde Yeri ve Fonksiyonu, *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, S. 8, s. 37-54.
- KELEŞ, Ekrem (2003). "Allah Sevgisi ve Aşk", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 149, Mayıs, s. 24-27.
- KILIÇ, Sadık (2003). "Modern Dünyanın Bunalımları", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 149, Mayıs, s. 19-21.
- KOÇ, Ahmet (2001). Diyanet İşleri Başkanlığı ve Yaygın Din Eğitimi, *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, sayı: 8, s. 139-170
- KOÇ, Mustafa (2005). "Diyanet İlmî Dergi'de Din Bilimleri İle İlgili Yayımlanan Makaleler (1962-2004) Üzerine Bibliyografik Bir Araştırma", *Diyanet İlmî Dergi*, cilt: 41, sayı: 2, (Nisan-Mayıs-Haziran), s. 111-144.
- KOTAN, Fatma (2013). "Okul Öncesi Çocukların Din Eğitiminde Peygamberi Metot", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 270, Haziran, s. 45-47.
- KURT, H. Esra (2008). *Diyanet Aylık Derginin Yetişkin Din Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KURT, Saliha (2013). "Cami ve Kadın", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 267, Mart, s. 35-39.
- NUTKU, Mustafa (2006). "Hayat Nedir?", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 185, Mayıs, s. 40-41.
- OKUMUŞ, Ejder (2013). "Toplumsal Bir İlişki Biçimi Olarak İman", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 269, Mayıs, s. 34-36.
- ÖZARSLAN, Selim (2013). "Riya ve Düşündürdükleri", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 272, Ağustos, s. 42-43.
- ÖZBURUN, Nazlı (2013). "İlişkilerde Samimiyet", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 266, Şubat, s. 43-44.
- ÖZDEMİRCİ, Harun (1999). "Merhaba", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 97, Ocak, s. 4.
- PEKER, Hüseyin (2013). " Fert ve Toplumda Din Eğitimi ve Din Eğitimine Duyulan İhtiyaç", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 266, Şubat, s. 27-29.
- SALMAN, Yüksel. (2007). "Editörden", *Diyanet İlmî Dergi*, C. 43, S. 2 (Nisan-Mayıs-Haziran), s. 5-6.
- SALMAN, Yüksel (2007a). "Editörden", *Diyanet İlmî Dergi*, C. 43, S. 3 (Temmuz-Ağustos-Eylül), s. 5-6.
- SALMAN, Yüksel (2013). "Başlarken", *Diyanet Aile Eki Dergisi*, S. 265, Ocak, 2013, s. 2.
- SORMAGEÇ, Gülay (2011). "Ne Güzeldir Oruç Ayı", *Diyanet Çocuk Dergisi*, Ağustos, s. 6-7
- TATAR, Burhaneddin (2003). "Dünyevileşme", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 149, Mayıs, s. 22-23.
- TATAR, Burhanettin (2003). " İslami Hayatta Eğlenme ve Tatil Sorunu", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 150, Haziran, s. 21-23.
- TEKELİ, Hamdi (2008). "Kapsamı Geniş Bir Terim: Hikmet", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 209, Mayıs, s. 20-23.
- UZUN, Nihat (2013). "Kulluk Bilinci Dediğimiz Şey", *Diyanet Aylık Dergi*, S.268, Nisan, s. 29-31.
- YAVUZER, Hasan (2006). *Çağdaş Din Hizmeti ve Diyanet İşleri Başkanlığı (Dini Otorite ve Teşkilatların Sosyolojik Analizi)*, Kayseri: Laçın Yayınları.
- YILDIRIM, Enbiya (2013). "Toplumsal Bir Yaramız: İntihar", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 274, Ekim, s. 41-42.
- YILDIZ, Zafer (2004). *Diyanet Çocuk Dergisinin Din Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YILDIZ, Zafer (2012). "Diyanet Çocuk Dergisinin Din Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 15, s. 367-390.
- YILMAZ, Ahmet (2013). "İyi Bir Baba", *Diyanet Aylık Dergi*, Ocak, s. 46-48
- YILMAZ, Hüseyin (2003). *Din Eğitimi ve Sosyal Barış*, İstanbul: İnsan Yayınları.
- YILMAZ, H. Hilmi (2007). "Oruç Tutmak Kuran'a Tutunmaktır", *Diyanet Aylık Dergi*, Eylül, s. 26-27.
- YILMAZ, H. Kamil (2012). "Hayatın Merkezinde Fonksiyonel Cami", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 261, Eylül, s. 37-39.
- YILMAZ, H. Kamil (2013). "Din Eğitiminin Aşamaları", *Diyanet Aylık Dergi*, S. 273, Eylül, s. 34-37.
- YILMAZ M Nuri. (2000). "Taksim", *Diyanet İlmî Dergi Hz Muhammed Özel Sayısı*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.vii-x.
- YILMAZ, Ömer (2009). "Dini Değerler ile İnsani Değerlerin Örtüşmesi", *Diyanet Aylık Dergi*, s. 23-25
- YÜCEL, İrfan (1994). "Diyanet İşleri Başkanlığı", *DİA*, C. XIX, İstanbul, s. 455-460.